

Απαντήσεις Αρχαία Κατεύθυνσης 2013

A.1 Επειδή βλέπουμε ότι κάθε πόλη είναι μια μορφή κοινωνικής συνύπαρξης και κάθε κοινότητα έχει συσταθεί για την επίτευξη κάποιου αγαθού (ό,τι κάνουν πράγματι οι άνθρωποι το κάνουν για να πετύχουν κάτι που θεωρούν καλό), είναι φανερό ότι όλες τους (οι πόλεις) επιδιώκουν κάποιο αγαθό – και φυσικά επιδιώκει το ανώτερο απ όλα τα αγαθά αυτή που είναι ανώτερη απ' όλες και κλείνει μέσα της όλες τις άλλες. Αυτή είναι η λεγόμενη πόλη ή η πολιτική κοινωνία.

Επειδή όμως η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, όπως όλα εκείνα τα πράγματα που το καθένα τους είναι ένα όλον, αποτελούμενο όμως από πολλά μέρη, είναι φανερό ότι πρώτα πρέπει να ψάξουμε να βρούμε τι είναι ο πολίτης· γιατί η πόλη είναι ένα σύνολο από πολίτες. Επομένως, πρέπει να εξετάσουμε ποιον πρέπει να ονομάζουμε πολίτη και ποιο είναι το περιεχόμενο της έννοιας πολίτης. Γιατί για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης διατυπώνονται πολλές φορές διαφορετικές μεταξύ τους γνώμες· δεν υπάρχει δηλαδή μια γενική συμφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης· με άλλα λόγια κάποιος, ενώ είναι πολίτης σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, συχνά δεν είναι πολίτης σε ένα ολιγαρχικό πολίτευμα.

B.1 Ο Αριστοτέλης αρχίζει την εξέταση των πολιτικών πραγμάτων από τη γενική έννοια της «πόλης» και όχι από τον πολίτη. Άλλωστε, ο φιλόσοφος συνηθίζει να διατυπώνει τους συλλογισμούς του ξεκινώντας από τα γενικά (πόλη-κράτος) και κατόπιν να αναφέρεται στα επιμέρους θέματα (πολίτης). Αυτό σημαίνει ότι θεωρεί δεδομένη την προτεραιότητα του όλου σε σχέση με το μέρος, δηλ. της πόλης κράτους έναντι του ατόμου. Η συλλογιστική του πορεία, λοιπόν, είναι παραγωγική, από το όλον προς τα μέρη. Ο συλλογισμός του Αριστοτέλη μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

- κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινωνίας
- κάθε κοινωνία έχει συσταθεί για την επίτευξη κάποιου αγαθού

Άρα, όλες οι κοινωνίες αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό και η ανώτερη από όλες αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά. Αυτή είναι η πολιτική κοινωνία πόλη κράτος.

B.2 Για να εξεταστεί η έννοια του πολιτεύματος πρέπει πρώτα να εξεταστεί η έννοια πόλις αλλά πριν δούμε την έννοια πόλις πρέπει πρώτα να εξεταστεί η έννοια πολίτης για τους ακόλουθους λόγους:

- α) η πόλη είναι κάτι σύνθετο, ένα όλον που έχει συντεθεί από διάφορα μέρη και ο πολίτης είναι το μέρος, έτσι, για να γνωρίσουμε το όλο πρέπει πρώτα να γνωρίσουμε το μέρος,
- β) γιατί δεν υπάρχει ομοφωνία για τον ορισμό του πολίτη. Για παράδειγμα ένα άτομο σύμφωνα με τα κριτήρια μιας δημοκρατικής πόλης μπορεί να είναι πολίτης, ενώ το ίδιο άτομο ενδέχεται να μην είναι πολίτης σε ένα ολιγαρχικό καθεστώς όπου ισχύουν άλλα κριτήρια, π.χ. καταγωγή, επάγγελμα, εισόδημα, κτλ.

Πολίτης είναι αυτός που έχει τη δυνατότητα να μετέχει στην πολιτική και δικαστική εξουσία ενός κράτους. («πολίτης δ' ἀπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς»).

Ο ορισμός αποδίδει την ίδια την ουσία της πόλης, γιατί η πόλη είναι συμβιωτική κοινότητα που διέπεται από σχέσεις εξουσίας μεταξύ των μελών της με το εξής όμως γνώρισμα: η εξουσία ασκείται μεταξύ ίσων. Ο πολίτης, το ίδιο και όλοι οι άλλοι, έχει κάποια μορφή βουλευτικής και δικαστικής εξουσίας στην πόλη. Ανεξάρτητα από το είδος του πολιτεύματος, πολίτης είναι αυτός που αναδέχεται κάποια δικαστική ή βουλευτική εξουσία, αλλά οι συνθήκες για την απόκτηση της ιδιότητας του πολίτη μεταβάλλονται ανάλογα με τα πολιτεύματα. Οι πολίτες είναι εξ ορισμού ελεύθεροι, γιατί υπάρχουν και πράττουν για χάρη του εαυτού τους και όχι για χάρη άλλων. Υπάρχουν και πράττουν για χάρη της ευδαιμονίας τους που αποτελεί τον τελικό σκοπό της ύπαρξης της πόλης. Εν ολίγοις, ο «αριστοτελικός» πολίτης είναι αυτός που συμμετέχει στη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική αρχή. Αυτή η συμμετοχή παρουσιάζεται από τον φιλόσοφο ως το σπουδαιότερο δικαίωμά του, διότι χάρη σε αυτό ο πολίτης διαχειρίζεται τα πολιτικά πράγματα, πολιτεύεται. Ισοδυναμεί με τη συμμετοχή στο σύνολο σχεδόν των λειτουργιών της πόλης-κράτους.

B.3 Η πόλη είναι κοινωνική οντότητα τέλεια γιατί προήλθε από τη συνένωση μικρότερων κοινωνικών οντοτήτων (οικος-κώμη) και αποτελεί την ολοκλήρωσή τους. Είναι το «τέλος» τους γιατί είναι ανώτερη από αυτές και τις περικλείει ενώ αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά, το ύψιστο πάντων, δηλαδή την αυτάρκεια.

Η πόλη υπάρχει εκ φύσεως γιατί οι πρώτες κοινωνικές οντότητες από τη συνένωση των οποίων αυτή προήλθε υπάρχουν και αυτές εκ φύσεως. Επειδή είναι το τέλος των πρώτων κοινωνικών οντοτήτων (η φύση ενός πράγματος είναι η μορφή που έχει αυτό τη στιγμή της τελείωσής του, όταν δηλ. ολοκληρωθεί η εξελικτική του πορεία) και αφού η φύση των πρώτων κοινωνικών οντοτήτων είναι οι πόλεις ως τελειώσή τους, είναι και αυτές εκ φύσεως. Τέλος, επειδή κάθε ον από τη φύση του υπηρετεί ένα στόχο, που είναι κάτι το άριστο, άρα η πόλη υπάρχει εκ φύσεως αφού επιδιώκει και πραγματώνει κάτι το άριστο.

B.4 Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις δεν έχει την ίδια σημασία με τη δική μας λέξη πόλη. Αντιστοιχούσε στη δική μας έννοια κράτος. Αυτή η πόλις-κράτος ορίζεται στα Πολιτικά του Αριστοτέλη ως μια κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, άρχοντες και αρχόμενοι. Είναι ένα όλον που το αποτελούν μέρη, τα οποία δε χάνουν μέσα στο όλον τη δική τους φυσιογνωμία. Ως όλον λοιπόν η πόλις-κράτος αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία. Μερικά από αυτά ασκούν εξουσία, τα άλλα υπακούουν. Ως όλον η πόλις έχει ως στόχο της την ευδαιμονία κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αυτάρκειας, της απόλυτης ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

B.5

ενόραση → ὄρωμεν
 σύσταση → συνεστηκυῖαν
 κατάσχεση → περιέχουσα
 σύγκλητος → καλουμένη
 κειμήλιο → συγκεκριμένων
 σκόπιμος → σκεπτέον
 άρχοντας → άρχῆς
 άφαντος → φανερόν
 ρητό → λέγομεν
 άφιξη → ἱκανόν

Γ.1 Και από μερικούς μετοίκους και υπηρέτες, λοιπόν, για τα αγάλματα του Ερμή καμία καταγγελία δεν γίνεται, παρά (γίνεται καταγγελία) για κάποιους ακρωτηριασμούς άλλων αγαλμάτων που έχουν γίνει προγενέστερα από νεαρούς σε ώρα παιχνιδιού (διασκέδασης) και οινοποσίας (μεθυσιού), και συγχρόνως (γίνεται καταγγελία) ότι τελούνται σε σπίτια μυστήρια για παρωδία (γελοιοποίηση). Για αυτές τις κατηγορίες και τον Αλκιβιάδη κατηγορούσαν. Και αυτά αφού υιοθετούσαν όσοι πάρα πολύ μισούσαν τον Αλκιβιάδη επειδή τους (ήταν εμπόδιο) εμπόδιζε να (μην) αναλάβουν την αρχηγία των δημοκρατικών με ασφάλεια και επειδή νόμισαν ότι αν τον εξοστράκιζαν (εξεδίωκαν) θα καταλάμβαναν την πρώτη θέση, μεγαλοποιούσαν την κατηγορία και φώναζαν ότι για την κατάλυση της δημοκρατίας έγιναν και τα μυστήρια και ο ακρωτηριασμός των Ερμών και ότι τίποτα απ' αυτά δεν ήταν που έγινε (διαπράχθηκε) χωρίς αυτόν (τη σύμπραξή του), προσθέτοντας επιπλέον αποδείξεις για την άλλη μη δημοκρατική συμπεριφορά του στις καθημερινές ασχολίες.

Γ.2

τινων →τινά

ὑβρει →ὑβριν

ὄντι →οὔσι

μάλιστα → μάλα

ἐπητιῶντο →ἐπαιτιῶ

ὑπολαμβάνοντες → ὑποληφθεῖσι

ἐξελάσειαν → ἐξελῶεν

ἐβῶν → βοᾶν

εἴη → ἔσται

ἐπράχθη →πεπράχθη

Γ.3 α. περὶ τῶν Ἑρμῶν: εμπρόθετος της αναφοράς στο ρήμα μηνύεται ὑπὸ νεωτέρων: εμπρόθετος του ποιητικού αιτίου στη μετοχή γεγεννημένοι τὰ μυστήρια: υποκειμένο στο ποιείται (απτική σύνταξη) τὸν Ἀλκιβιάδην: αντικείμενο στο ἐπητιῶντο δήμου: γενική αντικειμενική στο καταλύσει αὐτοῦ: γενική υποκειμενική στο παρανομίαν.

β.

Υπόθεση: εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν,

Απόδοση: πρῶτοι ἂν εἶναι (εξάρτηση από τη μετοχή νομίσαντες, το απαρέμφατο ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική).

Ο υποθετικός λόγος βρίσκεται στον πλάγιο λόγο και δηλώνει **την απλή σκέψη** (δύναται και το προσδοκώμενο)

(εἰ αὐτὸν ἐξελάσαιμεν, ἂν εἴημεν/ εἴμεν ἢ ἂν ἐξελάσωμεν, ἂν εἴημεν/ εἴμεν)

Επιμέλεια: Μωυσιάδου Λένα, Χατζηκαλλινικίδου Φωτεινή.